

PWYLLGOR Y CABINET CYDRADDOLDEB - DYDD IAU, 3 RHAGFYR 2020

COFNODION CYFARFOD Y PWYLLGOR Y CABINET CYDRADDOLDEB A GYNHALIWYD O BELL TRWY SKYPE DYDD IAU, 3 RHAGFYR 2020, AM 10:00

Presennol

Y Cyngorydd D Patel – Cadeirydd

SE Baldwin	TH Beedle	NA Burnett	HJ David
J Gebbie	DG Howells	JE Lewis	JC Radcliffe
KL Rowlands	CE Smith	SR Vidal	HM Williams
RE Young			

Ymddiheuriadau am Absenoldeb

SK Dendy a/ac E Venables

Swyddogion:

Nicola Bunston	Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb
Mark Galvin	Uwch Swyddog Gwasanaethau Democrataidd - Pwyllgorau
Riaz Hassan	Cydlynnydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol
Judith Jones	Rheolwr Partneriaeth a Diogelwch Cymunedol
Claire Marchant	Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles
Philip O'Brien	Rheolwr Trawsnewid Digidol a Gwasanaethau Cwsmer
Michael Pitman	Swyddog Gwasanaethau Democrataidd – Pwyllgorau
Susan Roberts	Rheolwr Grŵp Gwella Ysgolion
Andrew Thomas	Rheolwr Grŵp - Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol
Elizabeth Walton-	Rheolwr Grŵp - Diogelu a Sicrhau Ansawdd
James	

84. DATGANIADAU O FUDDIANT

Dim

85. CADARNHAU COFNODION

PENDERFYNWYD: dylid cymeradwyo cofnodion 20/01/2020, 04/02/2020 a 13/02/2020 fel cofnodion gwir a chywir.

86. ADRODDIAD BLYNYDDOL AR GYDLYNIANT CYMUNEDOL

Cyflwynwyd adroddiad gan Reolwr y Bartneriaeth a'r PDC a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am waith swyddog Cydlyniant Cymunedol a ariennir gan Lywodraeth Cymru a gwaith cydlyniant cymunedol Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Pen-y-bont ar Ogwr.

Ym mis Rhagfyr 2018 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei e-bost 'bwriad i ariannu' i bob Cydlynnydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol yng Nghymru. Nododd Llywodraeth Cymru y byddai pob rhanbarth yn cael £140,000 i:

- Nodi a lliniaru tensiynau cymunedol (troseddau casineb, eithafiaeth, pryder, ymddygiad gwrthgymdeithasol) sy'n ymwneud â Brexit;
- Gwella cyfathrebu cydlyniant cymunedol;
- Trefnu digwyddiadau/gweithgareddau i hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol; a

PWYLLGOR Y CABINET CYDRADDOLDEB - DYDD IAU, 3 RHAGFYR 2020

- Darparu gweithgareddau nad ydynt yn ymwneud â Brexit fel yr amlinellir yn y Cynllun Cydlyniant Cymunedol Cenedlaethol (2019)

Bryd hynny, roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, (CBSP), Cyngor Abertawe a Chyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot yn cynnwys Rhanbarth Cydlyniant Cymunedol Bae'r Gorllewin, dan arweiniad Cydgysylltydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol yng Nghyngor Abertawe.

Ychwanegodd fod Swyddog Cydlyniant Cymunedol ym mis Medi 2019. Ariannwyd y swydd tan 31 Mawrth 2021. Amlinellodd rôl y Swyddog Cydlyniant Cymunedol fel y nodir yn adran 4 o'r adroddiad

Nododd Rheolwr y Bartneriaeth a'r PDC y ffigurau troseddau casineb ar gyfer y cyfnod rhwng mis Ebrill a mis Medi 2020 gyda chymhariaeth â'r 2 flynedd flaenorol. Cafodd y rhain eu labelu fel siart 1 a siart 2 yn yr adroddiad.

Amlinellodd Rheolwr y Bartneriaeth a PDC y cynnydd a wnaed hyd yma gan nodi bod llawer iawn o waith yn ymwneud â Brexit yn cael ei wneud. Eglurodd mai un o feysydd allweddol gwaith Brexit oedd ymgysylltu ag unigolion a chymunedau i sicrhau'r defnydd mwyaf posibl o Gynllun Setliad yr Undeb Ewropeaidd (EUSS). Roedd rhagor o wybodaeth am yr EUSS yn Atodiad 1.

Ychwanegodd fod arolwg sgiliau iaith ychwanegol wedi'i gynnal ymhlith cyflogeion CBSP yn haf 2020. Nodwyd y rhain fel a ganlyn:

- Ffrangeg 4
- Eidaleg 3
- Almaeneg 3
- Rwsieg 2
- Pwyleg 2
- Sbaeneg 2
- Japaneg 1
- Mandarin 1
- Sinhala 1
- Creole 1
- Slofacaid 1
- Cantoneg 1
- Tsieceg 1
- Wcreineg 1

O'r ymatebwyr i'r arolwg, roedd 59% yn cytuno y byddent yn gwirfoddoli i gefnogi preswylwyr ag anghenion iaith penodol. Rhestrwyd cynnydd pellach hyd yma yn 4.2 o'r adroddiad.

Amlinellodd y Cydgysylltydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol bwyntiau allweddol yr adroddiad yn ymwneud â Chynllun Setliad yr Undeb Ewropeaidd (EUSS) a chyfanswm y bobl a wnaeth gais i'r cynllun ar lefel leol a chenedlaethol. Darparodd ffigurau ar hyn yn ogystal â dadansoddiad o'r ffigurau ar gyfer yr Awdurdodau Lleol yn Rhanbarth Bae'r Gorllewin a chenedligrwyd yr ymgeiswyr. Rhestrwyd y rhain yn Atodiad 1 i'r adroddiad.

Darparodd y Cydgysylltydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol ffigurau hefyd ar ethnigrwydd disgyblion mewn ysgolion ym Mhen-y-bont ar Ogwr a oedd yn cwmpasu ethnigrwydd yr UE a'r tu allan i'r UE.

PWYLLGOR Y CABINET CYDRADDOLDEB - DYDD IAU, 3 RHAGFYR 2020

Gofynnodd Aelod mewn perthynas â'r ceisiadau a gwblhawyd gan genedligrwydd yr Eidal, beth oedd proffil oedran cyffredinol y preswylwyr hyn a pha mor hir y buont ym Mhen-y-bont ar Ogwr cyn mynd drwy'r broses ymgeisio.

Eglurodd y Cydgysylltydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol nad oedd y ffigurau a ddarparwyd yn cynnwys Eidalwyr a oedd wedi gwneud cais am genedligrwydd Prydeinig, ond yn hytrach pobl a oedd wedi cadw eu cenedligrwydd fel Eidaleg, felly efallai fod llawer mwy wedi bod, ond nid oedd ganddo ddata ar broffiliau oedran y trigolion hyn.

Diolchodd yr Aelod Cabinet dros Gymunedau i'r Swyddogion a oedd yn rhan o'r adroddiad hwn a'r ymchwil a'r gwaith a wnaed yn y gymuned. Ychwanegodd ei bod yn drueni bod troseddau casineb yn broblem a bu cynnydd sydyn yn ystod cyfnod Brexit, ond roedd y gwaith a wnaed gan ein Swyddogion wedi cael ei groesawu.

Ychwanegodd Rheolwr y Bartneriaeth a'r PDC ei bod wedi bod yn flwyddyn anodd yn ei chyfanrwydd, gyda Covid19 yn ogystal â Brexit yn dod i ben. Bu rhywfaint o waith o ran delio ag eithafiaeth asgell dde ond gydag ansicrwydd o'r fath ynghylch beth yn union fydd yn digwydd ar 1 Ionawr 2021, bu'n anodd canolbwyntio ar unrhyw un mater.

Ychwanegodd yr Aelod Cabinet dros Gymunedau fod llawer iawn o waith yn cael ei wneud gan SWP hefyd. Dywedodd fod gwersi wedi'u dysgu o 2016 yn ystod y cynnydd sydyn mewn troseddau casineb a bod y gwersi hyn yn cael eu rhoi ar waith nawr i geisio ei liniaru.

Dywedodd y Cadeirydd ei bod wedi siarad yn ddiweddar â'r Prif Weithredwr, yr Arweinydd a'r Maer Ifanc am faterion yn ymwneud â newyddion a rennir ar y cyfryngau cymdeithasol a phwysigrwydd cwestiynu ffynhonnell y wybodaeth, er mwyn sicrhau nad oedd gwybodaeth anghywir yn cael ei lledaenu. Ychwanegodd y gallai hyn fod yn rhywbeth y mae'r Cyngor yn edrych ar ei hyrwyddo. Cytunodd y Bartneriaeth a'r PDC fod hwn yn bwnc gwerth ei hyrwyddo i godi ymwybyddiaeth.

Roedd yr Arweinydd yn cydymdeimlo â phwysigrwydd a gwerth pawb a oedd yn byw, yn gweithio ac yn magu eu teuluoedd ym Mhen-y-bont ar Ogwr, ac roedd croeso iddynt bob amser.

Gofynnodd yr Arweinydd a oedd angen darparu cymorth neu wasanaethau drwy broses y cynllun anheddu, yn enwedig mewn perthynas â thri grŵp mwyaf a nodwyd.

Eglurodd y Cydgysylltydd Cydlyniant Cymunedol Rhanbarthol fod gan lawer o'r cymunedau hyrwyddwr neu sefydliad y gallai pobl estyn allan iddo. Nid oedd hyn yn wir am gymunedau'r UE o'r blaen felly roedd hyn yn rhywbeth yr oedd gwaith yn cael ei weithio tuag ato.

Diolchodd yr Aelod Cabinet dros Addysg ac Adfywio i'r tîm am eu gwaith caled ar yr adroddiad wrth nodi'r amrywiaeth o grwpiau o gymunedau'r UE. Esboniodd y gallai ymweliad ag Ysgol Gynradd Pen-y-Bont fod yn fuddiol gan mai'r ysgol yw un o'r rhai mwyaf amrywiol ym Mhen-y-bont ar Ogwr. Ychwanegodd y byddai cydweithio pellach ganddo'i hun yn cael ei ddarparu lle bo hynny'n bosibl.

Ychwanegodd y Cadeirydd ei bod yn ysbrydoledig ein gweld yn mynd o gael dim data ar Wladolion yr UE, i gynnwys yr holl ddata yn yr adroddiad a diolchodd i bawb a fu'n gweithio ar gyflawni hyn.

PENDERFYNWYD:

Bod y Pwyllgor wedi nodi a derbyn cynnwys yr adroddiad.

87. DIWEDDARIAD BLYNYDDOL AR Y CYNNYDD A WNAED O RAN CYFLAWNI'R AMCANION O FEWN STRATEGAETH PUM MLYNEDD SAFONAU'R GYMRAEG

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am y gwaith a wnaed i gyflawni amcanion Strategaeth Pum Mlynedd Safonau'r Gymraeg (2016 i 2021), yn ystod y bedwaredd flwyddyn ers ei chyflwyno.

Esboniodd fod hysbysiad cydymffurfio terfynol y cyngor gan Gomisiynydd y Gymraeg yn cynnwys dwy safon (145 a 146) a oedd yn ei gwneud yn ofynnol i'r cyngor gynhyrchu a chyhoeddi Strategaeth Pum Mlynedd erbyn 30 Medi. Roedd y strategaeth ynghlwm yn Atodiad 1 i'r adroddiad ac roedd yn nodi sut mae'r Cyngor yn hyrwyddo'r Gymraeg ac yn hwyluso'r defnydd ohoni hi ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr.

Eglurodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb y cytunwyd y dylid rhannu'r strategaeth yn ddwy adran, adran un i annerch y gweithwyr, ac adran dau ar gyfer y cyhoedd. Roedd rhagor o fanylion am amcanion yr adrannau hyn yn 3.3 o'r adroddiad.

Amlinellodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb pa ddatblygiadau sydd wedi digwydd yn ystod y 12 mis diwethaf. Esboniodd fod Swyddogion wedi mynd i'r digwyddiad lansio ar gyfer adroddiad sicrwydd Comisiynydd y Gymraeg, 'Cau'r Bwlch', ar 15 Medi 2020. Hwn oedd y chweched adroddiad sicrwydd a gyhoeddwyd gan y Comisiynydd. Roedd yr adroddiad yn mynd i'r afael â'r materion y mae angen i sefydliadau weithredu arnynt dros y misoedd nesaf. Roedd yn cynnwys tystiolaeth ar:

- perfformiad sefydliadau o ran darparu gwasanaethau Cymraeg ac annog pobl i'w defnyddio
- trefniadau cydymffurfio – yr hyn y mae sefydliadau yn ei wneud i sicrhau bod eu darpariaeth yn cydymffurfio
- gallu'r gweithlu – sicrhau bod digon o siaradwyr Cymraeg yn y rolau cywir
- hyrwyddo'r Gymraeg – cyfrannu at ddyfodol y Gymraeg drwy ystyried effaith polisi a phenderfyniadau grant ar yr iaith
- gweithredu strategaethau hybu'r Gymraeg.

Roedd copi cryno o'r adroddiad yn Atodiad 2 (Cymraeg) a 3 (Saesneg).

Eglurodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb, yn dilyn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru yn gofyn am sylwadau ar Reoliadau Drafft Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019 a Chanllawiau, y daeth rheoliadau newydd i rym ddiwedd Ionawr 2020, gyda'r canllawiau'n cael eu cyhoeddi ym mis Chwefror 2020. Byddai WESPs yn dod yn gynlluniau 10 mlynedd yn hytrach na 3 blynedd a bydd angen cynlluniau gwaith blynyddol ac adroddiadau cynnydd. Roedd rhagor o wybodaeth yn adran 4.1 o'r adroddiad.

Amlinellodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb y datblygiadau gweithwyr a oedd yn ceisio:

- nodi'r gallu mewn meysydd gwasanaeth i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg
- darparu atebion dysgu a datblygu priodol ar wahanol lefelau i ddiwallu anghenion a nodwyd o fewn dyraniad y gyllideb.

- Sefydlu trefniadau wrth recriwtio i swyddi lle mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol

Roedd y manylion am y datblygiadau hyn yn 4.2 o'r adroddiad.

Amlinellodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb y datblygiadau cyhoeddus a oedd yn ceisio codi proffil yr iaith Gymraeg, diwylliant a gweithgareddau a digwyddiadau lleol a drefnwyd gan y cyngor a'n partneriaid mewn ffordd strwythuredig, yn ogystal â chynyddu hyrwyddo ac ymwybyddiaeth o Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) y cyngor, yn enwedig mewn perthynas ag amcanion un, dau a phedwar o gynllun WESP. Roedd manylion am y datblygiadau hyn yn adran 4.3 o'r adroddiad.

Amlinellodd Rheolwr y Grŵp – Cymorth i Ysgolion y cynlluniau Grant Cyfalaf gwerth £2.6m ar gyfer darparu pedwar lleoliad blynyddoedd cynnar i fwydo ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg presennol ym Mhen-y-bont ar Ogwr ac unrhyw ddarpariaeth yn y dyfodol. Ychwanegodd bod gwaith wedi'i wneud i hyrwyddo addysg Gymraeg i rieni newydd hefyd gan obeithio rhoi manteision iddynt o ymgymryd â'r Gymraeg gartref a'r manteision i'w plentyn fod yn ddwyieithog.

Amlinellodd Rheolwr y Grŵp – Cymorth i Ysgolion y cynnydd ar Ddeiliant 1: Mwy o blant saith oed yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Dywedodd mai data Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD) oedd y dull presennol o fonitro'r data hwn yn hytrach na'r dyddiad geni data a ddefnyddiwyd yn flaenorol. Cyflwynodd dabl a oedd yn nodi nifer y plant 7-8 oed ers 2016 a ymgymerodd ag addysg Gymraeg. Roedd rhagor o fanylion am amcan 2 a chanlyniad 1 yn 4.3 o'r adroddiad.

Eglurodd Rheolwr y Grŵp – Cymorth i Ysgolion fod y tîm derbyn wedi nodi bod Ysgol Bro Ogwr yn llawn, felly nid oedd nifer o ddisgyblion wedi cael eu derbyn ac ymuno ag ysgol arall nad oedd efallai wedi bod yn ysgol Cyfrwng Cymraeg. Roedd hyn wedi arwain at golli nifer o gyfleoedd i fwy o ddisgyblion cyfrwng Cymraeg.

Darparodd Rheolwr y Grŵp – Cymorth i Ysgolion ffigurau hefyd ar y cynnydd ar Ddeiliant 2: Mwy o ddysgwyr yn parhau i wella eu hiaith medrau ar drosglwyddo o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd yn ogystal â disgyblion sy'n dilyn y Gymraeg fel pwnc TGAU a/neu Safon Uwch. Cafodd y ffigurau hyn eu cynnwys yn yr adroddiad am 4.3.

Eglurodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb fod y sefyllfa bresennol yn ymwneud â'r cyhoedd a mesur llwyddiant o ran canran y siaradwyr Cymraeg ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn ogystal â mesur llwyddiant gweithgareddau unigol a gynhelir sy'n anelu at gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg. Rhestrwyd y tri amcan a'r dulliau o fesur eu llwyddiant yn adran 3 o'r adroddiad.

Dywedodd Aelod fod nifer o feithrinfeydd ynghlwm wrth ysgol a bod rhai meithrinfeydd cyfrwng Cymraeg nad oeddent. Gofynnodd a oedd unrhyw waith yn cael ei wneud i sicrhau bod plant ar gael yn parhau i ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ar ôl meithrin ac a oedd tuedd benodol o blant a oedd yn gollwng o addysg cyfrwng Cymraeg.

Dywedodd Rheolwr y Grŵp – Cymorth i Ysgolion fod patrymau yn y gorffennol o ran plant nad oeddent yn parhau ag addysg cyfrwng Cymraeg ond nid oedd hynny'n ymddangos yn broblem fawr yn awr ac roedd y gostyngiadau o addysg cyfrwng Cymraeg yn gyson ymhlith pob ysgol cyfrwng Cymraeg, er yn uwch nag yr hoffem.

Ychwanegodd fod Pennaeth Ysgol Gyfun Gymraeg Llangynwyd yn rhagweithiol iawn ac yn ymweld ag ysgolion cynradd i weithio gyda rhieni i sefydlu llinell welediad glir i'w plant.

Ychwanegodd ein bod wedi awgrymu'r syniad o ysgol gyfan, lle gallai plant 3-19 oed fynd, a fyddai'n helpu rhieni i ymrwymo i addysg cyfrwng Cymraeg i'w plant.

Eglurodd Rheolwr y Grŵp – Cymorth i Ysgolion fod tîm y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant yn gweithio'n agos gyda'r meithrinfeydd nas cynhelir a oedd wedi dangos gwelliant yn addysg barhaus cyfrwng Cymraeg dros y blynyddoedd diwethaf. Ychwanegodd fod gwaith y rhaglen moderneiddio Ysgolion i sicrhau bod mwy o ddarpariaeth ar waith yn ddarn pwysig o waith, yn ogystal â sicrhau bod y ddarpariaeth yn ei lle o ansawdd uchel.

Soniodd Aelod ei fod, ar y strategaeth, yn nodi bod 'y ddogfen hon ar gael yn Gymraeg' ond ei bod wedi'i hysgrifennu yn Saesneg. Awgrymodd ein bod, wrth symud ymlaen, yn cynnwys y frawddeg honno yn Gymraeg.

Gofynnodd yr Arweinydd beth oedd effaith agor Ysgol Gynradd Calon y Cymoedd yn ei lleoliad newydd ar y nifer sy'n manteisio ar y Gymraeg.

Eglurodd Rheolwr y Grŵp – Cymorth i Ysgolion ei fod yn gyson â blynyddoedd blaenorol o ran cynyddu'r nifer sy'n manteisio ar Addysg Cyfrwng Cymraeg pan agorwyd ysgol cyfrwng Cymraeg newydd.

Dywedodd yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol y byddai'r asesiad blynyddol a gynhaliwyd y flwyddyn nesaf ar yr ysgol yn ddiddorol i'w weld. Gofynnodd a oedd unrhyw arwyddion cynnar ar effeithiau'r pandemig ar blant ynglŷn ag addysg cyfrwng Cymraeg.

Eglurodd Rheolwr y Grŵp – Cymorth i Ysgolion fod yr awdurdod wedi bod yn rhagweithiol o ran sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei chyflwyno'n effeithiol i blant a oedd wedi bod yn arbennig o ddefnyddiol i deuluoedd lle nad oedd rhieni'n siarad Cymraeg. Cyflawnwyd hyn gyda chymorth gwaith amlasiantaethol.

Gofynnodd yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol am wybodaeth am wasanaethau cwsmeriaid a'r hyn y dylai preswlydd sy'n galw i mewn i'r awdurdod gyda'r nod o sgwrsio yn Gymraeg ei ddisgwyl.

Dywedodd Rheolwr y Grŵp – Trawsnewid a Gwasanaethau Cwsmeriaid fod llinell ffôn bwrpasol ar gyfer siaradwyr Cymraeg a fyddai'n hanesyddol angen i gwsmeriaid fynd drwy'r llwybr Saesneg cyn y gallent ddewis siarad Cymraeg. Mae hyn bellach wedi newid fel bod prif rif ffôn CBSP yn gofyn a hoffai'r person siarad yn Gymraeg neu yn Saesneg, a'i gyfarwyddo yn unol â hynny. Yn ogystal, cyflogwyd 3 aelod o staff sy'n siarad Cymraeg mewn gwasanaethau cwsmeriaid. Gan fod y nifer sy'n manteisio ar y cynllun yn weddol isel, defnyddiwyd y staff hyn hefyd ar gyfer y galwadau Saesneg, ond cynigiwyd gwasanaeth galw'n ôl iddynt lle y gallent adael neges llais pe na bai siaradwr Cymraeg yn gallu mynd drwodd a byddai'r aelod o staff sy'n siarad Cymraeg yn cysylltu â nhw yn ôl yn fuan ar ôl hynny. Dywedodd nad oedd unrhyw adborth gan y gwasanaeth hwn hyd yma.

Gofynnodd yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol a fu unrhyw waith 'siopa dirgel' yn cael ei wneud i weld sut yr oedd gwasanaethau Cymru'n cael eu darparu.

Eglurodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb fod hyn yn rhywbeth yr oeddent yn ei ddilyn ychydig yn ôl, ond yn y pen draw daethant ar draws rhwystrau ac nad oeddent wedi llwyddo i ymgymryd â'r gwaith hwn, ond roedd yn rhywbeth yr oeddent am barhau ag ef drwy gysylltu â nifer o ysgolion Cyfrwng Cymraeg ar ôl Covid-19.

PENDERFYNWYD: Bod Pwyllgor Cydraddoldebau Pwyllgor y Cabinet wedi derbyn, ystyried a nodi'r adroddiad

88. EFFAITH COVID-19 A'R CYFNOD CLO AR BOBL Â CHYFRIFOLDEBAU GOFALU

Cyflwynwyd adroddiad gan y Cyfarwyddwr Corfforaethol Gwasanaethau Cymdeithasol a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet am effaith Covid-19 a'r cyfyngiadau symud ar bobl â chyfrifoldebau gofalu a'r cymorth ychwanegol sydd wedi bod ar gael yn ystod y pandemig.

Rhoddodd gefndir i'r sefyllfa ym Mhen-y-bont ar Ogwr a'r heriau a wynebwr ar lefel leol a chenedlaethol a'r gwaith a wnaed i gefnogi gofalwyr ym Mhen-y-bont ar Ogwr. Ychwanegodd fod ymchwil Ymddiriedolaeth Gofalwyr wedi nodi'r heriau canlynol i ofalwyr di-dâl a nodwyd ledled Cymru: -

- Ddim yn gallu cymryd amser i ffwrdd o ofalu 74%
- Rheoli straen a chyfrifoldeb 73%
- Effeithiau negyddol ar iechyd corfforol a meddyliol 73%
- Yr effaith ar berthnasoedd personol eraill 65%
- Effaith ariannol costau gofal ychwanegol 53%
- Effaith negyddol ar y gallu i wneud gwaith cyflogedig 50%
- Peidio â chael unrhyw un i siarad â nhw am heriau gofalu 46%

Eglurodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol Gwasanaethau Cymdeithasol, er mwyn cefnogi'r tair blaenoriaeth weinidogol ar gyfer gofalwyr, y gwnaed dyraniad o £1 filiwn i fyrdau partneriaethau gofalwyr rhanbarthol ac, ar gyfer 2020-21, £1 miliwn ychwanegol o Gronfa Gymorth Covid ar gyfer gofalwyr wedi'i sefydlu.

Darparodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol Gwasanaethau Cymdeithasol grynodedb o'r cymorth a ddarparwyd gan CBSP yn ogystal â sefydliadau partner trydydd a oedd yn cynnwys gwasanaeth cymorth dros y ffôn a estynnwyd i gwmpasu saith diwrnod, 24 awr gyda staff ar gael ar sail rota, cymorth ariannol o hyd at £300 drwy'r cynllun grant brys i ofalwyr a thros 7000 o eitemau PPE a ddsbarthwyd i ofalwyr ledled y fwrdeistref. Rhestrwyd rhagor o wybodaeth am y cymorth a ddarperir yn adran 4 o'r adroddiad.

Diolchodd yr Aelod Cabinet Gwasanaethau Cymdeithasol a Chymorth Cynnar i'r holl swyddogion a thimau dan sylw a oedd wedi rhoi cymorth i ofalwyr yn ystod y pandemig. Gofynnodd a oedd y pandemig a'r cyfyngiadau symud wedi effeithio ar y dulliau cyfathrebu tuag at ofalwyr ac os felly, beth y gellid ei wneud i wella hyn.

Eglurodd Rheolwr y Grŵp – Gwasanaethau Cymunedol Integredig fod yr awdurdod, ar ddechrau'r pandemig, wedi dechrau cysylltu â gofalwyr i sicrhau nad oeddent yn teimlo'n ynysig neu heb gymorth. Tynnodd Rheolwr y Grŵp – Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol sylw hefyd at nifer o wasanaethau cymorth a ddarparwyd a oedd yn helpu gyda materion o ddydd i ddydd.

Roedd yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol yn falch o weld y gwaith a wnaed gan y timau yn CBSP i gefnogi gofalwyr. Ategodd yr Arweinydd hyn a dywedodd ei bod yn bwysig bod gofalwyr yn cael gwybod am y cymorth sydd ar gael ac na allent ddiolch digon i'n gofalwyr am eu gwaith yn y fwrdeistref. Gofynnodd yr Arweinydd pa waith y gellid ei wneud gydag ysgolion i gefnogi gofalwyr ifanc.

Eglurodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol Gwasanaethau Cymdeithasol fod y cysylltiad ag ysgolion yn bwysig ac roedd angen i ni weithio'n agos gyda nhw i nodi gofalwyr ifanc a'r

PWYLLGOR Y CABINET CYDRADDOLDEB - DYDD IAU, 3 RHAGFYR 2020

cymorth sydd ei angen arnynt. Dywedodd fod y pandemig yn debygol o barhau am o leiaf ychydig fisoedd eto ac felly roedd lles a chyflwr meddyliol gofalwyr ifanc yn arbennig o agored i niwed yn ystod yr adegau hyn ac felly roedd rhywfaint o waith â ffocws yn cael ei wneud i sicrhau dealltwriaeth o'r effeithiau ar ofalwyr ifanc a'u rheoli.

PENDERFYNWYD: Bod y pwyllgor wedi nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

89. ADRODDIAD BLYNYDDOL AR WAITH FFORWM CYDLYNIANT CYMUNEDOL A CHYDRADDOLDEB PEN-Y-BONT AR OGWR

Darparodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb y wybodaeth ddiweddaraf am waith Fforwm Cydlyniant Cymunedol a Chydraddoldeb Pen-y-bont ar Ogwr (BCCEF).

Dywedodd mai hwn oedd y trydydd adroddiad a gyflwynwyd i Bwyllgor Cydraddoldebau Pwyllgor y Cabinet ar gynnydd a gwaith BCCEF. Cadeiriwyd y Fforwm ar hyn o bryd gan y Cynghorydd Dhanisha Patel – yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol. Cynhaliwyd y cyfarfodydd bob chwarter, gyda mis Mehefin a mis Medi yn cael eu cynnal o bell oherwydd Covid-19.

Amlinellodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb y cyflwyniadau canlynol a roddwyd yn 2020:

- Ymgynghoriad Cynllun Cydraddoldeb Strategol CBSP
- Adborth ar yr Ymgynghoriad ar Gyllideb CBSP
- ATAL Cymunedol
- Adborth ymgynghoriad Cynllun Cydraddoldeb Strategol CBSP
- Y rhwystrau y mae pobl â cholled golwg yn eu hwynebu ac effaith COVID-19

Dywedodd fod pob sefydliad dan sylw yn cael cyfle i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r fforwm am eu gwaith ac unrhyw gyfleoedd partneriaeth ar gyfer ymgysylltu neu hyfforddi. Ychwanegodd fod Heddlu De Cymru yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ym mhob cyfarfod am ffigurau troseddau casineb, defnyddio grym, ffigurau ar drais yn erbyn menywod a merched, stopio a chwilio a chwynion a godwyd yn erbyn camymddygiad yr heddlu a'r heddlu. Rôl y grŵp yw derbyn yr adroddiad hwn a chraffu arno.

Roedd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb yn falch bod BCCEF, yn ystod y pandemig, wedi gallu cyfarfod a pharhau i rannu gwybodaeth.

Gofynnodd yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol i'r Aelodau ddarparu unrhyw eitemau ar gyfer BCCEF pe baent yn cael unrhyw un drwy eu rolau amrywiol fel Aelodau'r Cabinet.

PENDERFYNWYD: Bod Pwyllgor Cydraddoldebau Pwyllgor y Cabinet wedi ystyried a nodi'r adroddiad.

90. ADRODDIAD DIWEDDARU AR WEITHREDU SAFONAU'R GYMRAEG

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am safbwynt gweithredu Safonau'r Gymraeg.

Esboniodd fod Swyddogion wedi mynd i ddigwyddiad lansio ar gyfer adroddiad sicrwydd Comisiynydd y Gymraeg, 'Cau'r Bwlch', ar 15 Medi 2020. Hwn oedd y chweched adroddiad sicrwydd a gyhoeddwyd gan y Comisiynydd. Roedd yr adroddiad yn mynd i'r

afael â'r materion yr oedd angen i sefydliadau weithredu arnynt dros y misoedd nesaf. Roedd yn cynnwys tystiolaeth ar:

- perfformiad sefydliadau o ran darparu gwasanaethau Cymraeg ac annog pobl i'w defnyddio
- trefniadau cydymffurfio – yr hyn y mae sefydliadau yn ei wneud i sicrhau bod eu darpariaeth yn cydymffurfio
- gallu'r gweithlu – sicrhau bod digon o siaradwyr Cymraeg yn y rolau cywir
- hyrwyddo'r Gymraeg – cyfrannu at ddyfodol y Gymraeg drwy ystyried effaith polisi a phenderfyniadau grant ar yr iaith
- gweithredu strategaethau hybu'r Gymraeg.

Copi o'r fersiwn gryno o 'Cau'r Bwlch' iaith Gymraeg
Gellir gweld adroddiad sicrwydd y Comisiynydd yn Atodiad un (Cymraeg) ac Atodiad dau (Saesneg).

Eglurodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb na dderbyniwyd unrhyw gwynion newydd ers yr adroddiad diweddar diwethaf, a rhestrwyd diweddariad blaenorol ar gwynion yn adran 4 o'r adroddiad.

Roedd yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol yn falch o weld gostyngiad mewn cwynion yn gyffredinol, ac ni dderbyniwyd unrhyw gwynion newydd yn dangos ein gwaith rhagweithiol ar wella gwasanaethau Cymraeg.

PENDERFYNWYD: Bod Pwyllgor Cydraddoldebau Pwyllgor y Cabinet wedi ystyried a nodi'r adroddiad.

91. Y DEFNYDD O'R ENW PICTON MEWN ENWAU STRYDOEDD AC ADEILADAU LEDLED BWRDEISTREF SIROL PEN-Y-BONT AR OGWR

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r pwyllgor am yr ymchwil sy'n digwydd i'r defnydd o'r enw Picton mewn enwau strydoedd ac adeiladau ledled Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr.

Darparodd yr enwau strydoedd a'r adeiladau amrywiol a oedd wedi'u nodi gan ddefnyddio'r enw Picton ym Mhen-y-bont ar Ogwr, Porthcawl, Mynydd Cynffig a Nantyffyllon. Manylwyd ar y rhain yn adran 4 o'r adroddiad.

Ychwanegodd fod y gwaith yn mynd rhagddo a'i fod wedi cynnwys hyd yma:

- Nodi ymddangosiad cyntaf lleoedd perthnasol ar fapiau swyddogol
- Sefydlu'r mathau o adeiladau i helpu dyddiadau cul
- Nodi casgliadau o gofnodion a allai roi rhagor o fanylion o fewn casgliad yr archifau

Dywedodd fod goblygiadau ariannol yn gysylltiedig â newid enwau strydoedd a fyddai'n cynnwys newid arwyddion strydoedd, ffoedd cyfreithiol a chostau ymgynghori.

PWYLLGOR Y CABINET CYDRADDOLDEB - DYDD IAU, 3 RHAGFYR 2020

Comisiynwyd Archifau Morgannwg i wneud gwaith ymchwil ar ran Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr hyd at uchafswm gwerth £ £3,000.

Eglurodd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb fod system goleuadau traffig wedi'i defnyddio o fewn Archwiliad Llywodraeth Cymru o gerfluniau, strydoedd ac enwau adeiladau i wahaniaethu o ran sicrwydd a diffyg cysondeb y Cadfridog Thomas Picton (ac eraill a restrwyd yn yr archwiliad)

Esboniodd y gellid darparu doler i'r Aelodau i'w galluogi i roi adborth neu sylwadau sy'n ymwneud â'r pwnc hwn i Lywodraeth Cymru.

Gofynnodd yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol a oedd Llywodraeth Cymru wedi rhoi unrhyw ddyddiad cau i roi adborth. Nid oedd y Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb yn ymwybodol o ddyddiad cau nac amserlen ar gyfer eu camau nesaf.

Diolchodd yr Aelod Cabinet dros Addysg ac Adfywio i'r Rheolwr Ymgynghori, Ymgysylltu a Chydraddoldeb am yr adroddiad ac am ddefnyddio gwasanaeth Archifau Morgannwg. Edrychodd ymlaen at y wybodaeth a oedd i'w darparu ganddynt a dywedodd nad oedd pob enw stryd ac adeilad wedi'u henwi ar ôl y Cadfridog Thomas Picton ac roedd yn bwysig aros am ragor o wybodaeth gan y gwasanaeth archifau cyn cymryd y camau nesaf.

PENDERFYNWYD:

Bod Pwyllgor Cydraddoldebau Pwyllgor y Cabinet wedi ystyried yr adroddiad diweddar ac yn aros am ymchwil gan hanesydd lleol a chanlyniad archwiliad Llywodraeth Cymru cyn rhoi ystyriaeth bellach i gamau y gallai fod angen eu cymryd ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr.

92. EITEMAU BRYD

Dim